

Bir İllüstrasyon Sanatçısı: Nazan Erkmen

Received/Geliş: 05/06/2017
Accepted/Kabul: 23/08/2017

Belgin BALDAŞ*
Mustafa İPEK**

Öz

Bir görsel anlatım dili olan illüstrasyon geçmişten günümüze bir iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Resimleme sanatı olarak tanımlanan illüstrasyon zengin bir tarihe sahiptir. Dijital çağa ayak uyduran bu resimleme sanatında bir illüstrasyon sanatçısı olarak Nazan Erkmen'in illüstrasyon sanatına kazandırdığı çok sayıda eser bulunmaktadır. Bu çalışmada öncelikle illüstrasyon sanatının önemi vurgulanmıştır. Ülkemizde sınırlı sayıda bulunan kadın illüstrasyon sanatçıların ulusal ve uluslararası bir sanatçı unvanı olan Nazan Erkmen'in biyografisine yer verilmiş ve Türk grafik tasarımına kazandırdığı eserler incelenmiştir. Erkmen'in illüstrasyon sanatı hakkında görüşlerinin ve illüstrasyon sanatını oluştururken faydalandığı yöntemlerin aktarılması için görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Ayrıca sanatçının eserlerinde grafik tasarım ve illüstrasyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı ulusal ve uluslar arası birçok ödüle sahip olan ve illüstrasyon sanatına katkı sağlayan Nazan Erkmen'in yol haritası incelenerek gelecek nesiller için kaynak oluşturmaktır. Nazan Erkmen, çalışmalarının önemli bir kısmını çocuk illüstrasyonları ve kadın çalışmaları alanında yapmış uluslararası bir sanatçıdır. Alanında yaptığı yayınlar ile literatüre katkı sağlayan Nazan Erkmen'in sayısız kitap resimlemesi bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: İllüstrasyon, Nazan Erkmen, İllüstratör

---

* Arş. Gör. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İletişim Tasarımı Bölümü
belginbaldas@gmail.com

** Öğr. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Arsin Meslek Yüksek Okulu, Tasarım Bölümü, Grafik Tasarım Programı, mustafaipek@ktu.edu.tr

An Illustration Artist: Nazan Erkmen

Abstract

The illustration, which is a language of visual expression, has been used as a means of daily communication from the past. The illustration, described as a painting art, has a rich history. As an illustrator in this illustrative art that fits into the digital age, Nazan Erkmen has many works of art that he has brought to the art of illustration. In this study, firstly the importance of the art of illustration is emphasized. There are a limited number of female illustrators in our country. The biography of Nazan Erkmen, a national and international artist's title, has been included and the works she has brought to Turkish graphic design have been examined. The interview technique was used to convey the views of Erkmen about the art of illustration and the methods she utilized while forming the art of illustration. In addition, the relationship between graphic design and illustration in the works of the artist has been examined. Nazan Erkmen, who has a lot of national and international gratitude and contributes to the art of illustration, is going to examine the roadmap and create a resource for future generations. Nazan Erkmen is an international artist who has made a significant part of her work in the field of children's illustrations and women's studies. Nazan Erkmen, who contributed to the literature with her publications in her field, has numerous book paintings.

Keywords: Illustration, Nazan Erkmen, Illustrator

İllüstrasyon ve İllüstrasyon Sanatı Tanımı

İllüstrasyon, kullanım alanları açısından oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Edebiyat, medikal, eğitim, botanik, moda, grafik tasarım ürünleri, animasyon, reklam sektörü gibi uçsuz bucaksız yeri olan önemli bir sanat daldır. Görsel Grafik tasarım sözlüğünde “açıklamak, örneklendirmek ya da süslemek amacıyla resimlendirme çalışması” (Ambrose ve Haris, 2014, s.123) şekilde açıklanan illüstrasyon, ifadelerin, metinlerin, düşüncelerin en kısa yoldan, etkili bir biçimde anlatılmasını sağlar. İllüstrasyon’un bireyler için kolay algılanabilirliği, iletişim kurmayı ve etkili bir biçimde bilgilendirmeyi sağlama gibi işlevsel yönleri vardır.

Tuna (1999) illüstrasyonun amacını, farklı dilden ve farklı ırktan insanların, başka herhangi bir araca ihtiyaç duymadan gördükleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak şeklinde tanımlar. Bu bağlamda illüstrasyonun evrensel olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca “illüstrasyonlar; problemlerin çözümünü, süsleme, eğlendirme, bezeme, yorum yapma, bilgilendirme, esinlendirme, açıklama, eğitime, teşvik etme, şaşırtma, büyüleme ve hikâye anlatma gibi işlevler için yaratıcı, farklı ve son derece kişisel yollara başvurarak içeriğin görsel bir biçimde iletilmesini sağlar” (Wigan, 2012, s.9). İllüstrasyonun işlevsel özellikleri göz önüne alındığında birçok sektör için önemli bir tasarım ürünü olarak görülmektedir. İllüstrasyon sanatçılarının oluşturduğu çalışmaların birey ve toplum üzerinde yapıcı, nitelikli ve etkili bir iletişim aracı olduğu söylenebilir.

Geçmişten günümüze dinamik bir yapıda gelen illüstrasyon sanatının ilk örnekleri mağara duvarlarına kazınmış duvar resimlerinden başlıyor denilebilir. Bu sebeple yazının keşfedilmediği dönemlerde kullanılan önemli bir iletişim aracı olduğunu söylemek mümkündür. Wigan (2012)’ in anlatımıyla illüstrasyon tarihi şu şekildedir,

İllüstrasyonun evrimi medeniyetin yükselişin de aynasıdır. İ.Ö. 30000 Fransa’da Lascaux mağaralarının tavan ve duvarlarında yer alan resimlerde onları çizenlerin, gündelik yaşamından sahneleri yer almaktadır. Mağara resimlerinden sonra İ.Ö 3500 yıllarında Sümer Kil tabletleri İ.Ö 3200 Hiyeroglifler ile süreç devam etmiştir. 1850’lerde Sanayi Devrimi, 1860’lar Altın Çağ ve 1880’ler de Arts and Crafts Hareketi illüstrasyon sanatının profesyonelleştiği dönemlerdir. 1890’larda Art Nouveau, 1890’larda Afiş Sanatı, 1898’lerde İllüstrasyon Members’Clubs ile illüstrasyonun sergilendiği geniş kitlelere hitap eden eserlerin ortaya çıktığı yenilikçi çağdır. Arts and Crafts sanat akımından sonra diğer sanat akımlarının doğması sayesinde illüstrasyon, sanatçı bireyler tarafından farklı tarzlarda yorumlanarak güncel etkili bir araç olarak günümüze kadar gelmiştir (s.277-281).

2000’li yıllardaki dijital çağın başlamasıyla illüstrasyon sanatı artık bilgisayar ortamına taşınarak geliştirilen yazılımlar sayesinde birçok illüstrasyon çeşidini doğurmuştur. Dijital çağın doğmasıyla birlikte Adobe firması; Photoshop, Illustrator gibi çizim programlarını piyasaya sürmüştür. Dijital boyama yapılmasını sağlayan diğer programlar ise, Paint Tool Sai, Corel Draw programıdır. Aynı zamanda sadece iki boyutlu çizimler değil üç boyutlu modellemeler ile gerçeğiyle ayırt edilemeyen tasarımlar oluşturmak için üç boyutlu modelleme programları da

bulunmaktadır. Ulusal çerçeve kapsamında illüstrasyon sanatının ilk çıkış noktasının resim sanatına dayandığı görülmektedir. Türklerde sanat anlayışı Yazır (1978)'a göre şu şekildedir,

İslam öğretisinin getirileriyle beraber, (...) İslam sanatı daha çok dekoratif sanatlara yönelmiştir. Parlak, büyüleyici, özgün, hem karşıt hem uyumlu renklerin bir arada kullanılarak ortaya çıkan yapıtlar İslam sanatının en değerli ürünleri olmuştur. (...) Kendine özgü İslam Sanatı yüzyıllar boyunca mozaik, duvar resmi, mermer kalkma, çini mozaiği, ahşap ajurdan, mermer şebeke, mukarnas gibi dekoratif süslemeler din içi ve din dışı alanlarda varlığını göstermiştir (s.178-182).

Resim, çini, mukarnas, minyatür gibi dekoratif sanatlar içerisinde illüstrasyon sanatına en yakın sanat dalı ve çıkış noktası "minyatürdür" denilebilir. Minyatür'ün ilk çıkış noktasına Binark(1978) şöyle değinmiştir,

Resim ve minyatür sanatlarının tarihi, onların Orta Asya'da tarih sahnesine çıktıkları devire kadar uzanır. Resim ve minyatürün bir Orta Asya Türk sanatı olduğu, XIX. yüzyılın ikinci yansından bu yana, arkeolog ve sanat tarihçileri tarafından, Türklerin ana yurdu olan Orta Asya toprakları üzerinde yapılan kazı ve araştırmalar" neticesinde kesinlikle ortaya konmuştur (s.273).

Minyatür, Orta Asya'dan İslamiyet dönemine kadar savaş, bilim, astroloji, siyaset ve din gibi konuları tasvir etmek için kullanılan bir sanat dalıdır. Eczacı ve Gürel ve diğerleri (2008) 'nin bilgilerine dayanarak minyatür sanatının en eski örneklerine 8-10. Yy'larda Uygurlarda görüldüğünü söylemek mümkündür.

İnsan tipleri, kompozisyon anlayışı ve bazı öğeler Selçuklu dönemi minyatür sanatında görülür. Abbasi halifesi Memun döneminde minyatürlü el yazmaları çevrilmeye başlar. İslam sanatının ilk minyatürlü yazmaları 11. yüzyıl sonunda, Mısır'da El-feyyum ile El-Fustat'ta bulunan ve parşömen üzerine yapılmış bazı resimler o döneme ait kitap resimlemesinin bulunduğunu göstermektedir. 11.-13. yüzyıl arasında Selçuklu Dönemi Minyatür yazmaları bulunmaktadır. Bu yazmalar bilim, fen konulu yapıtlarla edebi konulu yapıtlardır. Örnek eserler Arap gökbilimci Es-Sufi'nin burçlarla ilgili astroloji kitabı Kitab-us Suvar-el Ke-Vakıb-es-Sabita (Sabit Yıldızlar Kitabı), edebi yazmalar, Makamat, Kelile ve Dimne örnek yazmalardır. 1258 yıllarında Moğol istilası İslam Minyatür Sanatının da çehresini değiştirmiş ve 14. Yy.'da İslam Minyatürlerinde değişik bir biçimde yapıtlar vermiştir. Başlıca yapıt veren yöre İlhanlı Moğol Sülalesi'nin egemen olduğu İran'dır. 1290'lı yıllarda yapılan, hekim İbn'i Menafi-ül-Hayvan, (Hayvanların Faydaları) ve ünlü bilgin Birüni'nin 1307 tarihli el-Asar-ül Bakiye (İnsanların Kronolojisi) gibi yapıtlarında, Moğollarla Yakınoğu'ya gelen Uzakdoğulu ve özellikle Çin sanatının manzara ve bitki örgeleri eski minyatür üslubunun içinde melez bir biçimde ortaya çıkmıştır.(s.1071)

Minyatür sanatının doğduğu dönemlerde yapılan sanat eserlerinin ilk yazmalardan ortaya çıkarak kitap bezeme sanatına dönüşen önemli bir sanat dalı olduğu görülmektedir. Sanat eserlerinin birçoğu ne yazık ki günümüze kadar gelmemekle birlikte Topkapı Müzesi, Türk-İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, Türkiye Kitaplıkları ve dünya çapında birçok ülkede bulunan müzelerde sergilenmektedir.

İslâm tarihinin ilk asırlarından itibaren pek çok Türk asıllı âlim önce Arapça, daha sonra Farsça ve Türkçe sayısız eserler yazmıştır. Mısır Kahire'de Daru'l-Kutubi'l-Kavmiye'de 5.000; Kahire Üniversitesi'nde 4.000 civarında; ayrıca sayıları kesin olarak bilinmemekle birlikte Fransa'da Paris Millî Kütüphanesi'nde (Bibliothèque Nationale); İngiltere'de British Museum ve Chester Beatty'de; İtalya Vatikan'da; Almanya Berlin'de ve Rusya Leningrad'da; Macaristan'ın Budapeşte

İlimler Akdemisi ve Millî Kütüphanesi'nde çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Bunlardan başka bazı yazma eser koleksiyonlarına az da olsa Nijerya, Filistin, Ürdün, Bangladeş, Kuveyt, Katar, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Arnavutluk, Bosna - Hersek, Sudan, Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya ve Endonezya gibi ülkelerde de rastlanmaktadır (Web 1, 2016).

Osmanlıya matbaanın geç gelmesiyle birlikte, geç kalınmış olsa da illüstrasyon açısından yeni bir dönemin başladığı söylenebilir. Osmanlı Döneminde İbrahim Müteferrika ve Said Mehmet Efendi'nin matbaayı kurmasıyla birlikte matbuu baskıların ilk başlangıç noktasını oluşturmuştur.

1730 yılında İbrahim Müteferrika tarafından basılan ilk Tarih-i Hind-i Garbi kitabı ilk resimsel kitap özelliğini taşımaktadır. Tarihue'l-Hindi'l-Garbi, Müteferrika tarafından derlenen ve Yeni Dünya'nın betimsel bir coğrafyasıdır. Bu yayın basın tarafından üretilen ilk resim kitabıdır. 13 illüstrasyonun tamamı basılmış ve elle boyanmıştır. Kitap ayrıca iki dünya haritası ve iki diyagram içermektedir (Web 2, 2017).

1850'lerde ise dergi yayıncılığı ve posta pulu basımına başlanmış ve o yıllarda hattat ya da kaligrafi ustaları tarafından bu iş üstlenilmiştir. Türkiye'de grafik tasarım alanında uzmanlaşma ise Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra başlamaktadır. 1920'lerde Münif Fehim, İhap Hulusi ve Kenan Temizan gibi isimlerin kitap kapağı, basın ilanı ve afiş alanında katkıları büyüktür (Becer, 1997, s.114).

Literatür tarama incelendiğinde iletişim şeklinin başlangıç noktalarından birinin resimleme sanatı olduğu görülmektedir. Toplumsal ve siyasal alt yapı dönem sanatçıların değişik tarz da ürünler vermesine aracı olmuştur. "İllüstrasyonlar, sanatçıların konuyu ele aldığı dönemin belgeleri olarak önemlidirler. Kaybolan, bozulan ve unutulmuş pek çok eski mekânın, tarihteki önemli kişilerin ve olayların zihnimize canlanan görüntüleri, illüstratörlerin yaptıkları eserlerle yeniden hayat bulur tıpkı minyatürlerde olduğu gibi (Atan, 2013, s.27)". Küresel çerçevede birçok sektörü kapsayan ve evrensel, önemli bir sanat türüdür illüstrasyon. Ülkemizde de işlevsel özellikleri oldukça fazla olan bu sanat dalının değişik tarz ve tekniklerle günümüze gelmesinde muhakkak ki Türk illüstrasyon sanatçıların katkısı büyüktür. Araştırma kapsamında bakıldığında ise Türk kadın illüstratörler olarak "Nihal Sarier, Selma Emiroğlu, Nevhide Gökaydın, Mürşide İçmeli, Sema Ilgaz Temel, Emel Kahri, Saadet Ceylan, Leyla Uçansu, Öznur Kalender, Gamze Baltaş, Zerrin Cebeci, Serpil Uyar, Fikriye Taşpolatoğlu, Sumru Ekşioğlu, Betül Sayın (Erkmen, 2008, s.11)" gibi isimler karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Türkiye'de illüstrasyon sanatına emek vermiş birçok sanatçı bulunmaktadır. Nazan Erkmen de hem literatüre kattığı yayınlar hem de kazandırdığı eserler açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada; Türkiye'nin illüstrasyon sanatına katkıları olan Nazan Erkmen'in

hayatı ve eserlerinden yola çıkılarak sanatçı hakkında bilgiler vermeyi hedeflemektedir. Erkmen'i daha iyi tanımak ve 55 sayfalık bir özgeçmişin içerisinde en çok dikkat çeken başlıkları belirlemek için 06.03.2017 tarihinde görüşülmüş ve birincil elden verilere ulaşılmak hedeflenmiştir. Aynı zamanda çeşitli kaynaklara dayanarak Erkmen hakkında ayrıntılı bilgi edinmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Nazan Erkmen'in illüstrasyon sanatına verdiği katkıları daha iyi anlayabilmek için görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşmede öncelikle Erkmen'in illüstrasyon sanatıyla tanışması, illüstrasyonun Türkiye'deki ve Dünya'daki yeri, illüstrasyonun olgunlaşma süreci, illüstrasyon sanatının kalitesi son olarak da Erkmen'in kadınları konu aldığı eserler incelenmiştir. Aynı zamanda kadına yönelik şiddet, kadınların toplumda daha fazla yer edinmesi, kadın hakları gibi konuların, toplumsal duyarlılığı artırmak için neler yapılması gerektiği üzerine de görüşülmüştür.

Nazan Erkmen Kimdir?

Türk kadın grafik tasarımcıları ve illüstrasyon sanatçıları arasında sadece bir illüstrasyon sanatçı değil aynı zamanda iyi bir eğitimci, akademisyen ve idareci olan Nazan Erkmen'in sanat, eğitim ve literatüre kazandırdıkları oldukça fazladır. Neredeyse ömrünün yarısını illüstrasyon, eğitime ve eğitimciliğe adanmış görülmektedir. Nazan Erkmen'in emeğinin geçtiği sayısız illüstrasyon bulunmaktadır.

Erkmen'in illüstrasyon sanatçısı olmasının yanı sıra toplumsal duyarlılığı yüksek bir birey olduğu ve topluma faydalı bireyler yetiştirmeyi amaç edinen bir eğitimci olduğu görülmektedir. Yer aldığı projelerde, öğrencilerin dâhil edildiği ve genellikle sosyal sorumluluk bilincini oluşturmak için grafik sanatını güçlü bir araç olarak kullandığı fark edilmektedir. 2014 yılında küçük yaşta evlendirilen çocuklara dikkat çekmek ve bir toplum bilinci oluşturmak için düzenlediği "Çocuk Evlilikleri Afiş Yarışması", Erkmen'in projelerinden bir tanesidir. Yarışma kapsamında seçilen afiş çalışmaları bu amaçla pek çok yerde sergilenmiştir. Seçilen çalışmaların bir kısmı çeşitli dergi ve internet sayfalarında yer edinmiş, konunun önemine vurgu yapılmasını sağlamıştır. Yine Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencilerinin katılım gösterdiği ve Kadıköy Belediyesi işbirliği ile "Kadına Yönelik Şiddet" konulu film, afiş, bilbord çalışmaları Kadıköy Meydanı'nda yer almıştır.

Nazan Erkmen aynı zamanda ulusal ve uluslararası sempozyumlar yer almış bildirileri ve yine ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Bu bilimsel yayınları ile de literatüre pek çok kaynak kazandırmıştır. İllüstrasyon ve çocuk kitabı

çizerliği üzerine yayın yapan Erkmen illüstrasyon sanatını geniş bir çerçevede inceleyerek gelecek nesiller için kaynak oluşturmuştur. Ek olarak birçok yüksek lisans, doktora tez yürütücülüğü üstlenmiş ve üstlenmeye devam etmektedir. Bir sanatçı, eğitimci ve idareci kimliğiyle ulusal ve uluslararası birçok ödül almıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

2008 yılında Hans Christian Andersen Ulusal İllüstrasyon Adayı, 2004 yılın da Japonya'da Seçilmiş Doğu Avrupa İllüstratörleri Bienalin de aldığı onur ödülü, 2001 yılı Ankara Çocuk Edebiyatçıları ve İllüstratörleri Derneği tarafından Kitap Resimleme Ödülü, 1998 yılında Pen Yazarlar Derneği Edebiyat Eserlerini Resimleme Ödülü aldığı ödüllerden sadece birkaçıdır. Ayrıca Erkmen, Türkiye Kadınlar Birliği tarafından "Lider Kadın Sanatçı" ve Mevlana Derneği tarafından da "Topluma Hizmet Ödülü" ödülleriyle layık görülmüştür.

2014'de Uluslararası Dil ve Medya Üniversitesi Roma Sanat Fakültesi öğrencileri ve Roma Fondazione Vakfı tarafından eserlerinde ve yaşamında çalışmalarını kadın ve çocuk haklarına adanmış Uzakdoğu ve Yakındoğu Seçilmiş Kadın Sanatçıları arasında seçilmiştir (Cumhuriyet, 2014). 2014 TÜMBİAD (Tüm Bürokatlar ve İş Adamları Sosyal Dayanışma Derneği) tarafından 8 Mart Dünya Kadınları Haftasında Türkiye'nin Sembol Kadınları arasında seçilmiştir. Ek olarak Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği tarafından, kadın hareketliliği içinde aktif olarak yer aldığı ve kadının güçlenmesi için imkân ve becerilerini sonuna kadar kullanıp vazgeçmeyen bir isim olarak Erkmen'i "Yılın Başarılı Sanatçı Akademisyen Ödülüne" layık görmüştür.

Nazan Erkmen sanata büyük bir tutkuyla bağlıdır. Aynı zamanda gelecek nesillerde yeni sanatçıların doğması için birçok faaliyet içerisinde bulunmuştur. Uluslararası çerçevede ulusunu temsil eden çok sayıda projeye imza attığı görülmektedir.

Erkmen'in İllüstrasyon Sanatıyla Tanışması

Erkmen'in ailesinin sanatçı bir kimlikte olması sayesinde, sanata olan yatkınlığı erken yaşlarda fark edilmiş ve ailesinden destek görmüştür. Bu sayede Erkmen sanatla çocuk yaşlarda tanışmıştır. Çocukluğunda piyona eğitimi almış ve müziği hayatının bir parçası haline getirmiştir. Çocukluğundan itibaren resim yapmaya başlamış ve büyüyen bir tutku ile günümüze kadar birçok kitap resimleme çalışması yapmıştır. Erkmen çocukluğunu fantastik bir hayal gücüyle geçirdiğini ve sanata meraklı olduğunu söylemektedir. Amerikan Robert Koleji'nde eğitim hayatına başlayan Erkmen ortaokuldayken tiyatro ekibinin sahne dekorlarıyla ilgilenmiş ve resimle ilgili olan bütün dersleri almıştır. Lise eğitimini alırken hayatına bir çizer olarak devam etmek istemesiyle Güzel Sanatlar Fakültesi'nde okumayı amaç edinmiştir. Resim bölümünün kendi branşına daha uygun olduğunu düşünmesine rağmen hocalarının yönlendirmesiyle Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik bölümüne kayıt olmuştur.

Eğitim hayatına oldukça olumlu katkıları olan Prof. Dr. Mustafa Ashier'in sanatı sevdiğini ve iyi bir yol gösterici olduğunu söylemektedir. İllüstrasyon sanatıyla da üniversite yıllarında tanışmıştır. Erkmen, resim ve illüstrasyon arasındaki farkı şöyle betimler, “resim; sanatçının kendi duygu, düşünce, felsefesi ve mesajını ortaya koyar. İllüstrasyon ise yazarın mesajını, duygularını ve felsefesi aktaran sanat dalıdır”

Türk Grafik Tasarımında İllüstrasyon Sanatının Yeri ve Önemi Hakkındaki Görüşleri

Türkiye’de çok başarılı illüstrasyon sanatçıları olduğunu ve dünya çapında illüstratörlerle kıyaslandığında iyi bir konumda olduğumuzu ifade etmektedir. Özellikle genç illüstrasyon sanatçıları ve sürrealist sanatçıları oldukça başarılı bulmaktadır. Türkiye’de illüstrasyon sanatçıları kendilerine daha fazla güvenmesi gerektiğini ve daha fazla okuyan entelektüel bireylerin yetişmesi gerektiğini söylemektedir.

İllüstrasyon Dalında Yaptığı Eserlerin Olgunlaşması Sürecinde İzlediği Yol Haritası ve Metotları

Erkmen’in en çok kitap resimleme çalışmaları bulunmaktadır. Kitap resimleme illüstrasyonlarının etkili ve nitelikli bir iletişim aracı olması için öncelikle hedef kitlenin bilgilerine erişilmesinin önemli olduğunu vurgular. Örneğin bir çocuk kitabı resimlemesinde yazı boyutlarının daha büyük kullanılabilmesini hatta bir çocuğun çığlığının tipografisiyle fevkalâde anlatılabileceğini söyler. Yazarın söylediklerinin etkili bir şekilde ifade edilmesi için öncelikle iyi bir kompozisyonla birlikte ana fikir, mesaj, yer, zaman, figürlerin en iyi şekilde aktararak başarılı ürünler ortaya çıkacağına değinmektedir. İllüstrasyonlarını oluştururken defalarca çizim yaparak oluşturduğunu ve en iyi çizime öyle ulaştığını söylemektedir. Bir çizimin oluşmasını bir doğum olarak nitelendirir. Aynı zamanda illüstrasyon sanatı içinde tipografinin oldukça önemli olduğunu ve bazı çizimlerde tipografi ve illüstrasyonun birleştirilerek oluşturulan çalışmaların daha etkili çizimler ortaya çıkaracağını söylemektedir. Tipografi ve illüstrasyonu birleştiren önemli isimlerden Gülizar Cepoğlu’nu da örnek göstermektedir.

Kadın Çalışmalarının Artırılması İçin Önerileri

Nazan Erkmen’in birçok kadın konulu çalışmalarda yer aldığı bilinmektedir. Bir kadın gözüyle, kadınların bulunduğu etkinliklerin artırılması için toplumun bu etkinliklere dâhil edilmesinde güzel sanatlar fakültelerinin ve belediyelerin önemine vurgu yapmaktadır. Toplumda emekliler, çocuklar, gençler için sanatın tanıtılması ve sanatla arınarak daha iyi yerlerde olacağınıza inanmaktadır.

Nazan Erkmen'in Eserleri

Erkmen'in sayısız illüstrasyon çalışması bulunmaktadır. Fakat bir yazara bağlı kalmadan kendi içi dünyasında oluşturduğu en önemli eserleri Kelebek Serisi: Düşler ve Karabasanlar diğeri ise Çılgılık: Zümrüdü Anka Kuşu'dur.

Kelebekler Serisi: Düşler ve Karabasan eserlerinde bulunan kelebek imgelerinin kadınlardan ilham alarak oluşturduğunu anlatmaktadır. Kadınları bir kelebek olarak betimleyen Erkmen, kadına yönelik şiddeti bu eserlerinde yansıtmaya çalıştığını söylemektedir. Kadınları kelebek kadar narin, estetik, duygulu olarak gören ve kadına yönelik şiddet sonucu ölen kadınların bir anda hayattan koparılması bu sebeple kısa süreli ömürlerinin olduğunu betimler eserleri. Zümrüdü Anka serisinde ise betimlediği figürlerinde küllerinden yeniden doğan kadınları anlatmaktadır. Kollarının altında koruduğu çocukları ile bir savaşı anlatır. Kadının her zaman üretken, başarılı, yenilikçi, ailesine bağlı yaşama yeniden şekil veren kadınların anlatımı olarak yorumlamaktadır.

Görsel 1: Zümrüdü Anka Kuşu Serisinden bir eser

(http://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1114)

Görsel 2: Düşler ve Karabasanlar Serisi

(http://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1114)

Araştırma Kapsamında Erişilen Eserler

ArtTurkey Japan Sergisinde, “Çılgılık” ve “Hüzün” isimli eserleri ArtTurkey Japan Sergisinde, Bungei Özel Ödülüne lâyık görülen “Regret and Illusion (Görsel 4)” ve “Scream(Görsel 5)” isimli eserleri kadını anlatmaktadır. Bu eserler her gün katledilen kadınların verdiği acı ve hüznü anlatmaktadır. Erkmen’in eserleri incelendiğinde kendine özgü tarzı, renkleri ve stili göze çarpmaktadır.

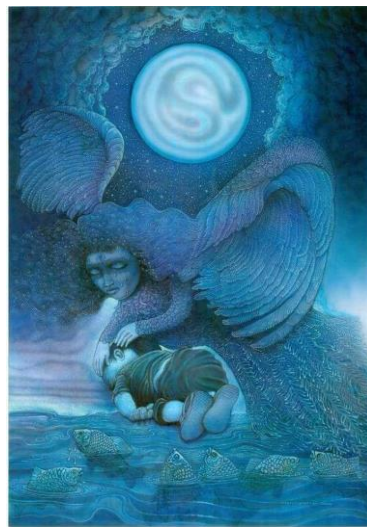

Görsel (4): Regret and Illusion (Nazan Erkmen arşivi)

Görsel (5): Scream (Nazan Erkmen arşivi)

Bratislava Bienali kapsamında “Göç Bebekleri” isimli illüstrasyon sergisinde yer alan eseri Görsel 6’da görülmektedir. Bienale gönderilen eserler içerisinde kuş imgesinin bulunması mecburi tutulmuştur. Görsel 6’da görülen çalışmada bir kuşkanadının bir kadın figürüne ilişitirildiği görülmektedir. Sanatçı eserini yaparken gözyaşları içinde tamamladığını söylemektedir. Seçilen renklerin, imgelerin hüznü ve seçilen mavi renk sanatçının ruh durumunu ifade ettiği söylenebilir. Bu eserler kartpostal olarak dünya çapında birçok yere ulaştırılacağı söylenmektedir.

Görsel 6: Bratislava Bienali kapsamında seçilen eser (Nazan Erkmen arşivi)

Görsel 7’de görülen çalışması yine kadınları konu alan bir eserdir. Erkmen bu çalışmasında kadınların yaşama can katan üstün varlıklar olarak her türlü mücevherden daha değerli olduğunun fark edilmesi gerektiği ifade etmektedir. Çalışmasında yine soğuk renklerden mavi rengi tercih ettiği görülmektedir. Kadının renkli dünyasını anlatan renklerinde mevcut olduğu görülmektedir.

Görsel 7: Nazan Erkmen İllüstrasyon çalışmalarından (Nazan Erkmen arşivi)

Sonuç

Araştırma sonucunda anlaşılmaktadır ki illüstrasyon geçmişi dijital çağ ile başlamış bir sanat dalı değildir. Mağara duvarlarındaki resimlerden başlayıp özellikle kültürümüzde minyatür olarak yerini almış ve tarihsel bir gelişim süreci yaşayarak dijital çağa ayak uydurmuş bir sanat dalı olduğu görülmektedir. Bireyler üzerinde etkili ve nitelikli anlatım sağlayan, olumlu ve yapıcı bir etki bırakan, resimleme sanatının da önemli bir dalı olduğu ortaya çıkmaktadır.

İllüstrasyon sanatının ülkemizde gelişmesinde, bu alanda emek veren sanatçıların isimlerine bakıldığında, kadın grafik tasarımcıların, illüstratörlerin etkisinin büyük olduğu, Nazan Erkmen'in de bu sanatın gelişmesinde önemli bir isim olarak karşımıza çıktığı sonucuna varılabilmektedir. Bu sebeple illüstrasyon alanında çalışmayı hedefleyen bireylerin Nazan Erkmen'in eserlerini ve sanat yaşamını incelemesi, araştırmada yer alan tavsiyelerine dikkat etmesi önemli görülmektedir.

Çalışma kapsamında yine görülmüştür ki sosyal çevre ve aile yapısı, ebeveynlerin yönlendirmeleri ile bireyler ilgilendikleri alanda başarılı olabilmektedir. Bireyin çocuk yaşlardaki eğilimlerinin aile tarafından desteklenmesi kişiyi gelecek yaşamında alanında başarılı bir isim olması konusunda teşvik etmektedir. Özellikle cinsiyet eşitliği bağlamında değerlendirildiğinde yeterli destek ve eğitim ile kadın bireylerin sanat ve eğitim alanında başarılı olmalarının önünde hiçbir engel bulunmadığı görülmektedir. Erkmen'in gerçekleştirdiği sayısız proje, aldığı onlarca ödül ve literatüre kazandırdığı bilimsel yayınlar bunun en büyük kanıtı olmaktadır. Yine aynı zamanda akademisyen kimliği ile gerçekleştirdiği projelerin çoğunlukla kadına yönelik şiddetin engellenmesi, kadın haklarının istismarı vb. konular üzerine olması bu gibi toplumsal sorunların eğitim ile çözülebileceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Kaynakça

- Ambrose, G. ve Harris, P. (2010). *Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü*. İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Atan, U. (2013). *Grafik İllüstrasyon Olarak Minyatür*. Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 11
- Becer, E. (2015). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi
- Binark İ. (1978). *Türkler'de Resim ve Minyatür Sanatı*. <https://s3.amazonaws.com/kaynakca/f211019d-c708-456a-a0d0-62eadf3d1441/189603.pdf>. Erişim Tarihi: 04.02.2017
- Eczacıbaşı Ş. Ve Gürel H.N ve diğerleri (2008), *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yapı- Endüstri Merkezi Yayınları. Yayın:38, İstanbul
- Erkmen N. (2012), *İllüstrasyon*, Editör: Çam.A.T, İstanbul: İlke Basın Yayın
- Tuna, S. (1997), *İlkokuma ve Yazma Öğretiminde İllüstrasyon'dan Faydalanma*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı, Ankara
- Yazır R. (1978). *Sanat Tarihi Ansiklopedisi I.*, Görsel Yayınlar Ansiklopedik Neşriyat
- Wigan M. (2012). *Görsel İllüstrasyon Sözlüğü*. İstanbul: Literatür Yayıncılık
- Web 1 (2016), El Yazmacılığı. www.yazmalar.gov.tr/elyazmaciligimiz_tr.php#baslik1, (Erişim 04.02.2017)
- Web 2 (2017), Tarihü'l-Hindi'l-Garbi el-Müsemma bi Hadis-i Nev (History of the West Indies). ww.indiana.edu/~iuam/online_modules/islamic_book_arts/exhibit/early_printed_books/history_of_the_west_indies.html, (Erişim 04.02.2017)